

ויזרע יצחק

שנה טו'

<p>פרשת "בא" הפטרה: "הדבר אשר דבר" ו' שבט תשפ"ג</p>	<p>ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ג 16:34 י"ד 17:47 ט"ו 18:27</p>	<p>ת"א 16:50 ת"ב 17:49 ת"ג 18:24</p>	<p>תיפה 16:37 17:47 18:21</p>
--	---	--	--	---

הגיגים לפרשת השבוע

"כה אמר ה' א-להי העברים עד מתי מאנת לענות מפני שלוח עמי ויעבדני" (שמות י' ב)

מסביר ה"כלי יקר" שהקב"ה רוצה שמשא, עוד לפני שמוזהיר את פרעה על המכה הבאה, מכת הארבה, יוכיח אותו על סכלותו ועל כך שהוא אינו נכנע מפני דבר ה', והכניעה שלו היא רק מפני המכות שבאו עליו. אבל תשובה שהאדם עושה מפני ההכרח אינה תשובה שלימה, כי בסור המכריח ישוב לסורו, כמו שאכן קרה לפרעה. על כן לא הזכיר בפירושו את המכה כדי שמשא יבין משה מזה שיתחיל בתוכחה על עונו ולבקש ממנו שיהיה נכנע מפני דבר ה' ולא מפני המכה, ואז יישאר בצדקתו. ואכן זה מה שעשה משה, כי התחלת דבריו היתה "עד מתי מאנת לענות מפני" כלומר מפני דבר ה' ולא מפני המכה. לפיכך נאמר "ויאמרו אליו עבדי פרעה עד מתי יהיה זה לנו למוקש" הם רצו לעשות פשרה עם משה, קודם ביאת המכה כדבר משה.

"הנני מביא מזר ארבה בגבולך" (שמות י' ד)

לפי ה"אלשיך" הקדוש, משה מציין לפרעה את גודל השגחתו של הקב"ה, כי בדרך כלל ארבה הבא לעיר, הוא בא מצד אחד, והוא הולך ומתפשט בארץ עד תום כל הדשא בארץ, ואחרי כן הוא נוסע והולך לו אל מקום אחר. ואילו כאן אומר משה שהארבה יגיע כהרף עין ביום מחר, ויבא בכל גבול מצרים שהוא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, "שנאמר "ארבה בגבולך", דבר שאם היה בדרך הטבע, היה צריך ימים רבים להתפשט בכל הגבול ההוא הרב.

"ויפן ויצא מעם פרעה" (שמות י' ו)

מבאר רבינו בחיי שכוונת הכתוב היא שתכף לאחר שהתרה בפרעה על המכה הגדולה משה יצא מלפניו, ומסביר שמשא נהג כאן בדרך של חכמה ותחבולה כדי לאפשר להם להתייעץ ולהחליט לשלחם, כי כבר במכת הברד, הקודמת לזו, הם חשבו את עצמם למתים, ובמכה הזו, הבאה אחריה, שנועדה לעקור "כל אשר השאיר הברד". ואכן כך עשו שנטלו עצה מפרעה שישלח אותם והמלך ציוה שישוכו שכתוב "וישוב את משה ואת אהרן" (שמות י' ח)

"ויאמר משה כה אמר ה' כוזבות הלילה אני ויצא בתוך מצרים" (שמות י"א ד)

מבאר ה"אור החיים" הקדוש שכוונת הכתוב לומר שהקב"ה אומר "למרות שיש לי כמה משרתים אף על פי כן, אני, בעצמי אצא בתוך מצרים", ויש לכך שני טעמים: א' משום חיבת הבנים - הקב"ה רוצה שיציאתם ממצרים תהיה על ידו, בכבודו ובעצמו. ב' בניגוד אליו, אין המלאך מבחין הבחנה ברורה מי נוצר מטפה הראשונה של האב, שלפי זה יקרא גם כן בכור, למרות שנולד שני או שלישי לאימו, היחיד שיכול להבחין זאת זהו הקב"ה, הוא היוצר, הוא הבורא, והוא מכיר את הטיפות שצר ומי מהם הבכור.

"מתניכם חגורים" (שמות י"ב יא)

אומר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב "מתניכם חגורים" היא להראות שהם מזומנים לדרך, כעניין שנאמר "וישנס מתניו" (מלכים א' יח' מו), הדבר הזה בא להורות על בטחון בלתי מסופק בה', שהרי הם מכינים את עצמם ליציאה דרך כאשר הם עדיין בבית הכלא.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:
הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז
אברהם נחמיאס בר שמחה נלב"ע ו' שבט
תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"הזודש' הוזה לכם ראש' זודש'ים ראשון' הוא לכם לזודש'י השנה" (שמות יב' ב)

מבאר הרמב"ן שהטעם לזה ש"החדש הזה לכם ראש חדשים" הוא שימנו אותו ישראל כחדש הראשון, "ראשון הוא לכם", וממנו ימנו כל החדשים חודש שני וחודש שלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, ויהיה בזה זיכרון לנס הגדול של יציאת מצרים, כי בכל עת שנזכיר את החדשים יהיה הנס נזכר, ולכן גם אין בתורה לחדשים שם, אלא אומר הכתוב "בחדש השלישי" (שמות יט' א), "ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן" (במדבר י' יא), "ובחדש השביעי באחד לחודש" (במדבר כט' א). ומסביר שכמו שאנו מונים את הימים אחד בשבת ושני בשבת כדי להזכיר את השבת בכל ימי השבוע, כך אנו מזכירים את יציאת מצרים במנותנינו את החדשים, החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתנו. כי המניין אינו לחודש השנה, שהרי תחילת השנה היא מחודש תשרי, כמו שכתוב "וחג האסיף תקופת השנה" (שמות לד' כב), אם כן כשנקרא לחודש ניסן ראשון ולתשרי שביעי, הכוונה היא ראשון ושביעי ביחס לגאולה. וזה הטעם למה שנאמר "ראשון הוא לכם", שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, לזיכרון הגאולה.

"הזודש' הוזה לכם ראש' זודש'ים" (שמות יב' ב)

מבאר הנצי"ב מולו"זין ב"העמק דבר" שהמילה "ראש" מופיעה בכתובים כמה פעמים במשמעות של "מובחר", כמו "מראש פרעות אויב" וכן הרבה. והפירוש "לכם" דווקא החדש הזה הוא המובחר שבשנה. כמו שחודש תשרי הוא המובחר במה שנוגע לצרכי העולם הזה משום שבו נברא העולם. וכלל גדול הוא שבאותו יום שנברא אותו דבר, היום הזה מסוגל גם לדורות להתחזק יותר. ומהטעם הזה טבע האש במוצאי שבת רותח יותר משום שאז נברא האש. משום כך בחודש תשרי מתקיים עיקר דינו של אדם על כל השנה, משום שבו ביום נידון אדם הראשון, כמו שכתב הר"ן במסכת ראש השנה. ובאותו חודש חוגגים את חג הסוכות שבו עיקר הברכה לתבואה, משום שבאותו חודש נברא העולם, שכל זה מדבר בדברים הקשורים לענייני הטבע.

אבל בחודש ניסן נוצרה בראשונה סגולת עם ה', ביציאת מצרים, לכן אותו החודש מסוגל להתחזק בעבודת ה' על ידי ספור יציאת מצרים שגורם לאמונה ובטחון.

"ויקו"זו להם איש' עשה' לבית אבות עשה' לבית" (שמות יב' ג)

אומר רבי אברהם צבע ב"צרו" המור" שבציווי הזה רוצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהכשירם למצוות, כדי שתהיה להם לזכות ולכפרה, ולכן ציווה לעשות שה תמים כמו שהוצרך לקרבן המזבח. ומן הראוי היה שיהיה הקרבן הזה נעשה על המזבח ולזרוק דמו, אלא שכיון שהיתה הארץ טמאה אין ראוי לעשות בה מזבח.

בכל אופן רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיאכלו את השה בלילה ויהיה חשוב להם כמו קרבן וכמו זבח. ולכן יש בו דין נותר כמו קרבן, וכמו שבקרבן היו זורקים את דמו כן ציווה כאן שיתנו מן הדם על המשקוף ועל המזוזה. וכמו שנאמר בקרבן "עלה לכבש ופנה לסובב". וכן ציווה שישחטו אותו "כל קהל עדת ישראל" בשלש כתות. וכן ציווה "ואכלו את הבשר צלי אש ומצות". כמו שהיה הקרבן צלוי באש על המזבח, ולא מבושל ולא חי. כאומר "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים". "ראשו על כרעיו" כמו שהיה בקרבן. "והנותר ממנו" דינו כדין נותר בקרבן.

"אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים... ולא תותירו ממנו עד בקר" (יב' ט-י)

מה ההבדל בין האיסור של נא ובושל שכתוב "אל" תאכלו, לבין האיסור נותר שכתוב "ולא" תותירו? לפי ה"משך חכמה" הציווי "אל" הוא בלשון של בקשה, וראינו שכתוב "נא" בסמיכות ל"אל", "אל נא תעבור" ועוד, והאיסור "לא" הוא בלשון של ציווי ולא מצאנו הכתוב "נא" בסמיכות ל"לא". ומסביר ה"משך חכמה" את ההבדל בכך שהאיסור של אכילת נא ובושל אמור להתרחש לפני חצות הלילה, שעדיין לא גורשו ממצרים, והקב"ה לא רצה לדבר אליהם בלשון צווי, "לא", כל זמן שהם לא היו בני חורין, לכן דיבר בלשון בקשה, "אל" תאכלו ממנו נא, אבל האיסור נותר אמור היה להתרחש בבוקר, לאחר כשכבר גורשו על ידי פרעה ממצרים, וכבר היו בני חורין. כעת הם יכולים לקבל על עצמם את צווי ה' לכן דיבר הכתוב בלשון צווי "ולא" תותירו ממנו עד בקר.

"ואתם לא תצאו איש' מפתחו ביתו עד בוקר" (שמות יב' כב)

אומר רבינו החיד"א ב"זרוע ימין" שהאיסור הזה של "לא תצאו" לא היה במכת הבכורות בלבד, אלא היה משמש בכל מכה. אם כך, מדוע לא הוזהרו ישראל שלא יצאו מפתח ביתם גם בשאר מכות כמו שהוזהרו במכת הבכורות? מתרץ רבינו החיד"א שידוע על פי חז"ל שכל המכות היו במצרים, ובני ישראל היו בארץ גושן, שם לא היו משמשות המכות כלל, ולכן לא הוזהרו לא תצאו איש מפתח ביתו. אבל במכת בכורות, כיון שהיו כמה מצריים באותו הלילה בבתי ישראל, כפי שאמרו חז"ל, והוצרכה המכה לשמש גם בארץ גושן, להמית את הבכורות אשר שם בבתי ישראל, לכן הצטוו ישראל במכת הבכורות "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטוגה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492